

ЛУЧНІ ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ДІЇ ОКОЛИЦЬ СЕЛИЩА ГОЛОБОРОДЬКІВСЬКОГО КАРЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Білик А.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – Орлова Л.Д., доктор біологічних наук, професор,
професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Незважаючи на бурхливий розвиток сучасної хімії, біології та й в загальному медицини, зростання кількості нових, досить ефективних, синтетичних лікарських препаратів, лікарські рослини й надалі залишаються одним з основних джерел одержання лікувальних й профілактичних засобів при захворюваннях різних систем людського організму. Лікарські рослини діють комплексно наявними в них біологічно активними речовинами. Тому, фітотерапія це реальний засіб підтримання здоров'я і оздоровлення всього людства. Щоб бути здоровим потрібно жити в злагоді з природою і самим собою [2, 4].

Щодо переваг фітотерапії, хотілося б відзначити такі: по-перше, препарати рослинного походження полівалентні, тобто вони мають різноспрямовану дію, це означає, що лікуючи, щось одне, ми не несемо негативного впливу на інші органи чи системи органів нашого організму. По-друге, лікарські рослини мають біологічну спорідненість між речовинами рослини і сполуками, що синтезуються у організмі тварин і людини, тобто вони є сумісні, що не можна сказати про хімічно синтезовані препарати. По-третє, рослинна сировина є доступною та економічно вигідною, дивлячись на нинішні ціни синтезованих фармацевтичних препаратів, які продаються в аптеках. По-третє, вони володіють простотою приготування фітопрепаратів у домашніх умовах (чаї, настойки, сиропи тощо). Але, потрібно пам'ятати, що лікарські рослини найбільш ефективні при легких формах захворювань, для підвищення лікувального ефекту. Загальний оздоровчий ефект більшості рослин проявляється у комплексних та стимулюючих захисних силах організму [1, 4, 5].

Метою нашої роботи було з'ясування ролі лучних лікарських рослин у фітотерапії, а саме їх цілющих властивостей, які діють на серцево-судинну систему, в околицях селища Голобородьківського Карлівського району Полтавської області. Нами у дослідженому лучному фітоценозі виявлено 10 найбільш поширених видів флори, які використовуються у кардіології:

Буквиця лікарська – *Betonica officinalis* L. Належить до родини губоцвітних (*Labiatae*). Дія на серцево-судинну систему: настоянка з буквиці виявляє седативні властивості в 2,5 рази активніше валеріани. Ще Гален

вважав, що буквиця корисна при «слабкості нервів, головних випадках і судомних хворобах». Особливо вона шанувалася у римлян. В Італії її вважали панацеєю мало не від усіх хвороб, таємничим засобом, здатнимвилікувати 33 недуги. Трава буквиці – компонент фітокомпозицій з коренями валеріани і іншими видами лікарської сировини з вираженим ефектом при нейроциркулярній дистонії гіпертонічного типу, артеріальної гіпертензії [5].

Верба біла – *Salix alba* L. Належить до родини вербових (*Salicaceae*). Дія на серцево-судинну систему: поліпшує стан судин – саліцилова кислота перешкоджає звуженню судин і потовщення їх стінок, розширює вени [5].

Вовчуг польовий – *Ononis arvensis* L. Належить до родини бобових (*Fabaceae*). Дія на серцево-судинну систему: препарати вовчуга польового виявляють, кровоспинні і кардіологічні властивості, зменшують проникність і ламкість капілярів [5].

Грицики звичайні – *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik Належать до родини капустяні (*Brassicaceae*). Дія на серцево-судинну систему: має виражену кровоспинну дію, знижує артеріальний тиск, звужує периферійні судини [5].

Деревій майжезвичайний – *Achillea submillefolium* Klok. et Krytzka. Належить до родини айстрових (*Asteraceae*). Дія на серцево-судинну систему: настій деревію підвищує згортання крові, що проявляється у скороченні часу рекальцифікації плазми, підвищує толерантність плазми до гепарину. Препарати рослини активують дію фібрину, але ніколи не приводять до утворення тромбів. В основі кровоспинного ефекту деревію лежить збільшення числа тромбоцитів і вкорочення часу зупинки кровотечі. Крім того, настій виду діє як гіпотензивний засіб, уповільнює серцеві скорочення [6].

Звіробій звичайний – *Hypericum perforatum* L. Належить до родини звіробійні (*Hypericaceae*). Дія на серцево-судинну систему: виготовлений з трави препарат знімає спазм капілярів та кровоносних судин, покращує кровообіг у венах та постачання кров'ю внутрішніх органів, зміцнює капіляри та проявляє загальну зміцнюючу дію. Відомо, що в Болгарії з трави звіробою виготовляються ліки під назвою *нефлавіт*, які застосовуються при лікуванні гострих гломерулонефритів, капілярних токсикозів [5].

Конюшина лучна, конюшина червона – *Trifolium pratense* L. Належить до родини бобові (*Fabaceae*). Дія на серцево-судинну систему: конюшина має протисклеротичну дію, сприяє зміцненню стінок судин, покращує стан вен, знижує рівень холестерину в крові, артеріальний і внутрішньочерепний тиск, підвищує гемоглобін [5].

Кропива дводомна – *Urtica dioica* L. Належить до родини кропивових (*Urticaceae*). Дія на серцево-судинну систему: регулює склад крові, посилює синтез еритроцитів, покращує роботу серцево-судинної системи, понижує рівень цукру в крові, розширює судини [5].

Лопух справжній – *Arctium lappa* L. Належить до родини айстрових (*Asteraceae*). Дія на серцево-судинну систему: з точки зору медицини перевага

коренів лопуха полягає в підвищеному вмісті калію і мінімальній кількості натрію. Це дозволяє запобігати захворюванням, пов'язаним з підвищеним рівнем холестерину в крові. До них можна віднести інфаркти з інсультами. Речовина інулін в коренях перешкоджає відкладенню шлаків, холестерину, згустків і жирів на стінках кровоносних судин, що зберігають еластичність. Це покращує життєдіяльність серцевого м'яза і кори головного мозку. Ліки з коренів лопуха корисні для очищення крові, запобігання злипання тромбоцитів, приведення в норму ліпідного профілю [5].

Собача кропива звичайна, пустирник звичайний – *Leonurus cardiaca* L. Належить до родини губоцвіті (*Lamiaceae*). Дія на серцево-судинну систему: препарати собачої кропиви звичайної за характером дії на організм людини близькі до препаратів валеріани лікарської. Вони мають спазмолітичні, седативні й гіпотензивні властивості, уповільнюють серцевий ритм, збільшують силу серцевих скорочень. Їх застосовують при кардіосклерозі, підвищенні артеріального тиску, стенокардії, міокардиті, кардіоневрозі [5]. Рослини чинять терапевтичний ефект через наявність в них таких біологічно активних речовин: серцеві глікозиди, флавоноїди, алкалоїди, дубильні речовини, ефірні олії, органічні кислоти, смолисті речовини, амінокислоти, вітаміни та необхідні для організму людини різні мікро- і макроелементи і т.д.

Як бачимо, використання лучних лікарських рослин – простий та надійний метод лікування серцево-судинних хвороб. Тому, незважаючи на бурхливий розвиток сучасної медицини, потрібно не забувати про цінність використання фітотерапії. В той же час, слід пам'ятати, що самолікування, може бути шкідливим для здоров'я. Отже, потрібно приймати тільки ті препарати, про які максимально інформовані та обов'язково після консультації з фахівцями.

Список використаних джерел:

1. Катіна З. Дикоростучі лікарські рослини України: посібник для заготівельників / З. Катіна, Д. Івашин, М. Анісімова. – К.: Здоров'я, 1965. – 310 с.
2. Ковальов В. М. Фармакогнозія з основами біохімії рослин / В. М. Ковальов, О. І. Павлій, Т. І. Ісакова. – Х.: Прапор. Вид. НФАУ, 2000. – 704 с.: іл.
3. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. А. М. Гродзінський. – К.: Видавництво «Українська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, Український виробничо-комерційний центр «Олімп», 1992. – 544 с.: іл.
4. Лікарські рослини в таблицях та схемах : навч. посіб. / Укладачі: О. О. Аннамухаммедова, А. О. Аннамухаммедов. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 187 с.
5. Фітотерапія в кардіології : навч. посібник / Ю. І. Корнієвський, О. В. Крайдашенко, М. П. Красько, Н. Ю. Богуславська, В. Г. Корнієвська. – Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2017. – 470 с.
6. https://amrita.club/blog/derevij_zvichajnij/2009-01-01-220